

לידע בבירור איזהו. על כן כל זמן שלא עמד חכם גדול וזכה ברוח קדשו לברר ולהוכיח הדברים ויתקבל דבריו בעיני רוב חכמי ישראל, פטורים אנו בהשתדלות קיום פרט זה, ולא ראוי שאנחנו נשנה ונעשה דברים שרבותינו לא עשו.

המוצא פלאפון שאינו כשר*

המוצא פלאפון שאינו כשר, וידוע מיהו בעליו, אם הוא חשוד שישתמש בו לדברים אסורים, פשיטא שאין להחזיר לו.

ואם לא ידוע מיהו הבעלים, אין צריך להכריז על אבידה כזו.

אם מותר להוציא חומר לא כשר מתיבת המכתבים של השכן*

חומר שהוכנס בתיבת המכתבים, אף אם הוא חצר המשתמרת, אם הוא חומר האסור בקריאה, כמו שמותר להכותו כדי להפרישו מן האיסור [ב"ק כ"ח ע"א], כל שכן שמותר ליקח ממנו את החומר, ואף להכנס לביתו, אם אפשר ליקח ממנו, היה מותר [ה].

נהג רכב שנוהג שלא בזהירות אם יש למוסרו לרשויות*

מעשה בנהג רכב שיצא מן החניה שבבנין ונסע עם המכונית אחורה כדי לצאת מהחנייה לכביש, ונסע בלי זהירות ופגע בשני ילדים והפיל אותם לכביש, ובנס הילדים לא ניזקו. השאלה האם יש למסור את הנהג לרשויות לעונשו לפי חומר הדין על נהיגתו בפשיעה ובחוסר זהירות למנוע שפיכות דמים.

ונראה דאם הוא נהג שתמיד אינו זהיר בנהיגתו אז צריך למסרו כדי שלא יזיק, ומימ הכל לפי הענין. אבל נהג שבררך כלל נהג בזהירות רק במקרה יוצא מן הכלל לא היה זהיר, אף שהיה בפשיעה גמורה, והרי הוא לא התכוון לזה, אין למסרו לרשויות, והכל לפי הענין.

* מובא ב"חוט שני" הלכות מזוזה, עמוד שיג.

* מובא ב"חוט שני" הלכות מזוזה, עמ' שכח.

[ח] ואין בזה גזילה, ואדרבה צריך להכיר טובה למי שמוציא אותם ומשליכם, ואין זה גזילה אלא הצלת הרבים, וכי מי שרואה בתיבת הדואר של אחרים סם המוות וכי זה שאלה אם מותר להוציא משם ולהשליכם, אין זה גזילה אלא הצלת הרבים.

* מובא ב"חוט שני" הלכות מזוזה עמ' שלט.

אתה פושע!*

סיפר זאת בעל המעשה: פעם הוצרכנו להתקין קו חשמל, משכתי למקום חוט חשמל, ותוך כדי ההתקנה שכחתי שהחשמל אינו מנותק, וגזרתי חוט חשמל פעיל. התחשמלתי בכל גופי, ומצבי היה מסוכן ביותר. לבסוף, ברחמי שמים יצאתי מכלל סכנה. ואז בא רבינו לבקרני, ושאל בשלומי בשקט ובשלווה כדרכו. ואז פנה אלי ואמר בנחרצות: אתה פושע, אתה אדם בלי אחריות שהכנסת את עצמך לסכנה, ולכך אסור לך לנהוג, זו גמרא מפורשת, אם על עצמו לא חס, על אחרים לא כל שכן, הבא לי את ה'רשיון' מיד! ומיד חזר לשלוותו, ובירכני בברכת רפואה שלמה. [אמנם לאחר חצי שנה שהתחייבתי וחתמתי לרבינו על מסמך השיב לי את הרשיון].

רוצח, סע מיד!

ופעם כליל שבת ניגש אל הרב, אדם שהיה צריך להסיע יולדת שהיתה כורעת ללדת. ושאל היאך לעשות כדי למעט בחילול שבת בנסיעה, ע"י שינוי, ובהילוכים ובנורות וכו'. הרב שאג עליו כארי, ואמר בהתרגשות: רוצח, סע מהר ומיד! [וכמובן הכל לפי הענין].

נביא כאן עוד ענינים בזה, שלא נדפסו ב"חוט שני",

ושמענו מרבינו שליט"א

תסמוך על החולקים עלי

בא אחד ושאל איזה שאלה בעניני חציצה בשיניים [שהתקינו שם איזה דבר] ועל ידי זה נעשה בעיה גדולה בשלום בית שלהם, ולדעת רבינו זה חציצה [או ספק חציצה]. אמר לו רבינו תסמוך על החולקים עלי. והתברר שם שהחולקים הם ה"שבט הלוי". יצא הלה נסער מן הבית היאך אפשר להקל אחרי שדעת רבינו הוא שיש בזה חציצה [או ספק חציצה], ושוב חזר ושאל לרבינו. אמר לו רבינו: אמרתי לך, תסמוך על

* מובא בקונטרס "כחוט שני שפתותיך", עמ' לג, מודפס ב"חוט שני" או"ח (א).

החולקים עלי, וזה לכתחילה, עכ"ל. [היינו לפי מצב הדחק שם, ועיין חולין ד"ט ע"ב, שהוא דאמא וכו'].

קבלה בדרכי הלימוד והפסק

סיפר הרה"ג ר' משה קפלן שליט"א, שהגאון רבי חיים קניבסקי שליט"א אמר לו, שיש לר' נסים קרליץ קבלות חזקות מהחזון איש, וכל דרכי ההוראה, בצורת לימוד הסוגיא והראשונים הוא מהחזון"א. וכן הקבלה במראות הוא מהחזון"א. וכן כל ההתייחסות לא להרבות לעיין בספרי השות"ם האחרונים, הוא קבלה מהחזון"א, כי המקור שלו, הוא מאיפה שהמקור שלהם [ו].

והוסיף ואמר שמרן הסטייפלר אמר לי [בהקשר לשאלות שהתעוררו בבית הכנסת לדרמן] ש"הרב שלנו הוא ר' נסים קרליץ שליט"א, וכלשונו "אונזערער רב איז ר' נסים קרליץ".

להורות לעשות איסור קטן

לפעמים יש נידונים אצל איזה בני אדם לעשות איסור קטן כדי להמנע מלעשות איסור גדול [לפי הצורך אז], ואמר רבינו: אין דבר כזה בהוראה בתורה להורות שיעשו איסור יותר קטן, אף שמרויח מלעשות איסור גדול [כשאין בזה לאפרושי מאיסורא]. אבל מותר לומר שזה איסור גדול וזה איסור קטן ממנו [ז], אבל לומר דבר זה איסור קל, ותעשו את האיסור הקל, אסור להורות כך. [ועיין שבת ד' ע"ב, וע"ע שו"ע יו"ד סי' קפ"א סעיף ו', וחיידושי רעק"א].

[ו] ובספר דעת יהודה על הרה"ג רבי יהודה שפירא זצ"ל, עמ' רלר, הביא מכתב מחאה באיזה ענין, מהגר"ח קניבסקי ז"ל, בעוה"ד' ניסן תשס"ה, כל מה שפרסמו בשמי ובשם אאמו"ר ז"ל ובשם הרב שך ז"ל הכל שקר וכזב ולא היו דברים מעולם, ור"ג שליט"א שימש כמה שנים את מרן החזו"א ואת אאמו"ר זצ"ל ואת אביו הגאון ז"ל, ואין בזה אלא מבזה תלמידי חכמים שאין רפואה למכתו, חיים קניבסקי.

[ז] דרך משל, אם אחד רוצה ליסוע לים בשבת, או באופניים ולצאת חוץ לתחום שזה איסור דרבנן, או ליסוע במכונית שהוא איסור דאורייתא, אסור לומר לו תסע באופניים כי זה איסור יותר קטן, אבל מותר לומר לו, שליסוע באופניים זה איסור דרבנן, וליסוע במכונית זה איסור דאורייתא, ואיסור דאורייתא זה יותר חמור מאיסור דרבנן.

המשנה ברורה, הוא מורה הדרך

כשדנו אצל רבינו, במי שלא אמר ברכות השחר לפני התפילה, וכבר התפלל שמו"ע דשחרית, האם צריך לברך אחרי שמו"ע מתיר אסורים, שדנו בזה האחרונים [הערוך השלחן, עמק ברכה] שלא לברך, כיון שכבר אמר בשמו"ע מתיר אסורים. ורבינו לא הסכים לזה, ואמר שצריך לברך אף אחר שמו"ע. והוסיף ואמר "צריך לדעת מה אומר המורה-דרך שלנו שהוא המשנה ברורה", והקריא מה שכתב בשו"ע סי' נ"ב סעיף א' שכתב, אם בא לבית הכנסת ומצא ציבור בסוף פסוקי דזמרה וכו' ואם כבר התחילו הצבור יוצר וכו' יקרא ק"ש וברכותיה וכו', וכתב הרמ"א ומ"מ יאמר כל הברכות שמחוייב לברך בבוקר. והיינו דדעת הרמ"א שיש לברך כל הברכות. ובמ"ב [ס"ק ט] כתב, עיין לעיל לענין ברכת התורה וכו', ועיין בפרי חדש דגם אלקי נשמה לא יאמר אחר התפילה שכבר יצא בברכת מחיה מתים וכו' עיי"ש.

והוסיף רבינו, ... אז כתוב כאן ... אז המורה דרך שלנו דיבר רק על ברכת התורה, ועל אלוקי נשמה, ולא על מתיר אסורים.

וכיון דהמ"ב נקט כצד אחד, הרי זהו ההלכה, והמ"ב נתקבל בעם ישאל כהלכה פסוקה.

ועיין באגרות החזו"א [ח"ב, מ"א] שכתב, סוף ההוראה המקובלת מפי רבותינו אשר מפייהם אנו חיים, כמו מרן הב"י והמ"א והמשנה ברורה וכו', כמו מפי סנהדרין בלשכת הגזית וכו', עכ"ל. וכשהמ"ב נקט כצד אחד, הרי זו היא הלכה פסוקה.

☆☆☆

לא יזיק ולא יזק

סיפר רבינו, שהיה אצל הרב מטשיבין זצוק"ל, והגיש לו יד לשלום, והרב מטשיבין לא רצה לתת יד, ואמר יותר צריך אדם לזיזר שלא יזיק משלא יזק.

☆☆☆

לפני עור בהליכה לערכאות יהודים

שאל רבינו את הרה"ג ר' יוסף דוד ספטימוס שליט"א, האין נותנים רשות לילך לערכאות היום שהשופט שם יהודי, והלא מכשילו בעבירה

האם האדם בעלים על הדיבור של עצמו

אמר רבינו [להרה"ג ר' יוסף דוד ספטימוס שליט"א] שלא ברור לו האם מותר להקליט אדם נגד רצונו. האם "דיבור" זה נחשב דבר ממשי שאדם בעלים על זה לאסור להקליטו [באופן שלא יצא מזה נזק, כגון שדעתו למוחקו אחר ששמע פעם אחת]. והנפק"מ בהאזנות סתר.

[א"ה ועכ"פ י"ל דאף דאינו בעלים על הדיבור, מ"מ אסור להקליט נגד רצונו, דתיפוק ליה משום גילוי סוד של חבירו דאסור. וז"ל החפץ חיים [רכילות סוף כלל ח'] שכתב, וחייב אדם להסתיר הסוד אשר יגלה לו חברו דרך סתר, אע"פ שאין בגילוי הסוד ההוא ענין של רכילות, כי יש בגילוי הסוד נזק לבעליו, סיבה להפר מחשבתו, גם בזה הוא יוצא מדרך הצניעות, והוא מעביר על דעת בעל הסוד, עכ"ל. ואפשר דאף בכה"ג שמקפיד שלא יקליט את דיבורו, י"ל דיש בזה כעין גילוי סוד שהוא מעביר על דעת בעל הסוד, וצ"ע].

☆☆☆

הסגולה הכי גדולה

סיפר רבי משה קפלן שליט"א: מעשה באחד החכמים הגדולים שהוצרך לקבל על עצמו לפרוע חובות עצומים מאחד מבני ביתו. ונוקק לעזרתו גדולי הדור דאז, ובי"ה לבסוף הכל הסתדר. והסטייפלר אמר שרוצה להיות הראשון שנותן מעות לצורך זה, ונתן לעוסק בזה שטר בסך \$ 100 לצורך זה. וההוא שקיבל את הכסף הזה, הניח בנתיים בביתו שטר זה, באומרו שיהיה לו לסגולה כיון שקיבלו מהסטייפלר, ובפרט שהסטייפלר רצה להיות הראשון בזה, וזאת עד שיתן את הכסף ליעדו. והנה ביום מן הימים סיפר הלה לרבינו כל זאת, ורבינו אמר לו בהתרגשות גדולה, "הסגולה הכי גדולה היא שהכסף יגיע מיד לבעלי החובות, וזהו הסגולה".

☆☆☆

מכות נמרצות על ביזוי תלמיד חכם

סיפר הרה"ג ר' משה קפלן: מעשה שהיה באיזה כמה נערים פוחזים, שהיה איזה ענין, וברוב חוצפתם ועזותם הטרידו וציערו את הסטייפלר וצ"ל. וכידוע שהסטייפלר היה נזהר ביותר מצורות של צלם משום ע"ז, ואפילו אם זה היה כגון בסורגים של חלונות או בבגדים וכיוצ"ב. וכאמור במעשה של אותם נערים, בא אחד מן הנערים הללו,

והוי לפני עור. ותמוה קצת שכולם מקילין בזה בזמנינו ולא ראה ולא שמע פקפוק על זה, ובדורות הקודמים שהיו גויים נחא, אבל אצלנו שהם יהודים צ"ע. וצ"ל משום דחשיב קצת כעושה ע"פ ביד דין כיון שב"ד שלחוהו, ועכ"פ בשופט יהודי צ"ע דהרי מכשילו בכל פעם בלפני עור.

☆☆☆

חילוני זקן, האם יש לקום בפניו

נשאל רבינו: אדם חלוני זקן בן שבעים שנה, האם צריך לקום מפניו, והשיב: דאם הוא רשע אין צריך לקום מפניו. ושוב נשאל, דאולי הוא תינוק שנשבה, והשיב: תינוק שנשבה הוא שלא לפגוע בו, אבל לפסוק דין תינוק שנשבה כדי לכבד אדם רשע?

[נמסר ע"י ר' יוסף דוד ספטימוס שליט"א]

☆☆☆

פסוקים שלא ישכח שמו ליום הדין

מי שיש לו שני שמות - קבלתי שאומר שני פסוקים בסוף התפילה, לפמ"ש"כ השל"ה שלא ישכח שמו ליום הדין.

[נמסר ע"י ר' יוסף דוד ספטימוס שליט"א]

☆☆☆

ירושת הבנות בישראל ובגויים

בענין יורשים שיש ביניהם בנים וגם בנות, והבנות גם רצו ליקח חלק בירושה, כתב רבינו: שהבן הוא היורש, וכל זה הוא דין תורה, שניתנה לעם ישראל, שלגבי הגויים הבן והבת יורשין בשווה. אם כן הרי זה מקדושת ישראל שהבן יורש ולא הבת, ואם הבנות לוקחות באיזה אופן שלא כד"ן, הרי הם נוהגים כמו הגויים, והרי זה גזילה ככל הגזילות. [מובא בקונטרס איגרות שני, לח.]. [וע"ע ב"חוט שני" הלכות מוזה עמ' שטו, בענין דרישת תשלום מן הבנים תורת תשלום עבור חתימת ויתור על הכסף, עיי"ש].

☆☆☆

והוא כבן 15, והניח על השולחן לפני הסטייפלר צורת צלב, וכמובן שהסטייפלר כעס עליו מאד. ובאה אז בתו של הסטייפלר אלי [לר' משה קפלן] וביקשה שיעזור לה בענין זה, שלא יטרידו את אביה הגדול. סיפרתי זאת לר' נסים, ורבינו שלח לאביו של הנער שישלח אליו את בנו הנ"ל. הנער הגיע, ואז ר' נסים צעק וזעק עליו ונתן לו מכות נמרצות וצעק עליו באומרו: "אסור לצער תלמיד חכם, אסור לבזות תלמיד חכם" והמשיך להכות אותו, והפילו לרצפה, ושוב צעק עליו "אסור לבזות תלמידי חכמים", והוסיף רבינו ואמר: **כל מה שתקבל, זה לא מספיק.**

והוסיף לי אח"כ ה"ר משה קפלן שהיה נוכח אז בשעת מעשה, בראותו את המעמד המרגש הזה, שאדם זקן וחלש מכה נמרצות, ניגש לרבינו לעזור לו. ור' נסים אמר לו "אני לא צריך עזרה, אני כבר אתן עצה לעצמי", וכלשון רבינו באידיש: "איך דארף נישט קיין הילף, איך וועל זיך שוין אליין אעצה געבען!"

[וכל זאת, על אף אצילותו ועדינותו של רבינו, מ"מ כשצריך למחות ולעצור את הביזיון של ת"ח, מותר וצריך להשתמש גם בזה.]

☆ ☆ ☆

אני לא רוצה לשמוע אותך!

מעשה בבית רבינו, שסעודו סעודת ליל שבת, ובאמצע הסעודה נכנסה אשה אחת והחלה לצעוק על רבינו על פסק דין שיצא כנגדה יום קודם לכן. והיא כעסה וצעקה שהפסק דין אינו אמת לטענתה, וכך צעקה בפני כל הסועדים שם.

והנה רבינו שתק, ופתאום קם מכסאו, ואמר לה בתוקף: אני לא מוכן לשמוע אותך! וכאן הפסיק קמעה, והוסיף ואמר בנחת: עד אשר תטלי ידים לסעודה ותשבי לאכול עימנו סעודת שבת, ואז אשמע אותך! והרבנית לקחה אותה ליטול ידים, וסעדה עימם. ובסיום הסעודה, אמרה האשה, תודה רבה ושבת שלום! ויצאה והלכה לה, בלי לפצות פה.

☆ ☆ ☆

בן היושב במקום אביו בשנת אבילותו

אבל בשנת אבילותו על אביו ואמו, ומשנה מקומו בבית הכנסת ממקומו הקבוע במשך שנה כמבואר בהלכות אבילות, אסור לבנו לשבת

באותו מקום במשך השנה, כי זה מקומו הקבוע של אביו, אף שכעת אינו יושב שם.

☆ ☆ ☆

תרו"מ או טלטול מוקצה

אחד שאל, עבור בעל תשובה מתחיל (שלא מלמדים אותם הכל יחד, אלא מעט מעט) או להפריש בשבת תרומות ומעשרות מן המאכלים, או לא לטלטל מוקצה בשבת מה עדיף. והשיב: מעשר יותר חמור. [רח"ק אמר ג"כ כך, וביאר כי טבל מטמם את האדם].

☆ ☆ ☆

ברכה על אהבת תורה

בחור בא לבקש ברכה על אהבת תורה, והשיב לו: אם לומדים טוב, ממילא נהיה אהבת תורה.

☆ ☆ ☆

עושר וכבוד

בברכת החודש אומרים, חיים של עושר וכבוד, ושאלו, וכי מבקשים חיים של כבוד? והשיב רבינו: שמבקשים שלא יהיו לנו בזיונות.

☆ ☆ ☆

העבודה לבדיקת חמץ ולסיפור יציאת מצרים

בדיקת חמץ היא מצוה שיש בה התאמצות מיוחדת. אך יש לדעת שעבודת ההכנה למצות סיפור יציאת מצרים, היא גם עבודה גדולה, ודורשת התאמצות מיוחדת.

☆ ☆ ☆

הטוב ומטיב או שהחיינו

בבית רבינו כשקנו מקרר, אמר הרב לרבנית שתברך שהחיינו, [ולא ברכת הטוב והמטיב] כי אין לו שמחה בזה. [ועי' "חוט שני" הלכות ברכות הודאה, עמ' קפא].

☆ ☆ ☆

מילה של גוי אם פוטר מתחנן

ברית מילה של גוי שמתגייר, שצריכה להערך בבית כנסת לאחר מנחה, לא פוטר את הציבור מאמירת תחנון, כיון דעכשיו הוא גוי, ואין הציבור מחויב למולו.

☆ ☆ ☆

ברית בבוקר או בצהריים

יש להקדים לעשות ברית בבוקר ולא לדחותה לצהריים, משום דינא דזריזין מקדימין למצוות, אף שיהיה בזה ביטול תורה.

☆ ☆ ☆

שמן למאור, אם הוא מוקצה

שמן למאור ואינו ראוי לאכילה, כיון שראוי לאכילה בשעת הדחק, אינו מוקצה.

☆ ☆ ☆

שמו"ת בקטנותו, אם מועיל לגדלותו

קטן שקרא שמו"ת בשבת קודם היותו בר מצוה, אינו צריך לחזור ולקרוא אחר שנעשה גדול.

☆ ☆ ☆

סעודת בר מצוה, או סיום מסכת

שאלה: סעודת בר מצוה או סעודת סיום מסכת, מה עדיף.

תשובה: סיום מסכת עדיף, דעל זה יש גמרא, דבמס' שבת [ק"ח, קי"ט] איתא, אמר אביי תיתי לי דכי חזינא צורבא מרבנן דשלים מסכתיה עבידנא יומא טבא לרבנן, עיי"ש. אבל על סעודת בר מצוה אין גמרא מפורשת אלא רק גלמד ממנה. דעיין בספר ים של שלמה [פרק מחבה עמ' פ, סי' ל"ז] כתב, סעודת בר מצוה חשיב סעודת מצוה, מספיק **רקידושין** דגדול המצווה ועושה, ועבידנא יומא טבא לרבנן דאמר לי סומא **פוטר מן המצוות** וכו', עיי"ש, וא"כ ה"ה סעודת בר מצוה דנעשה עכשיו מחויב בדבר.

☆ ☆ ☆

סעודת בר מצוה בבית כנסת

סעודת בר מצוה בבית הכנסת, האם מותר, והשיב רבינו: אי אפשר לומר היתר בזה. ואחד שאל, הרי פעם הרב אמר דקשה להתיר. והשיב לא אמרתי קשה להתיר, אמרתי אי אפשר לומר היתר בזה.

☆ ☆ ☆

תורתנו תורת אמת

ב"חוט שני" הלכות סוכה [עמ' רצב] דן במצות ד' מינים בסוכות בירושלים במקום המקדש אם חיובו כל ימי החג, הוא מדאורייתא ע"פ מש"כ הרמב"ם בפיה"מ, עיי"ש. ולבסוף כתב וז"ל, ולמעשה נראה דאין לחוש ליטול ד' מינים בירושלים כל שבעה מדאורייתא, דהרמב"ם לא הזכיר זה אלא רק בפירוש המשניות ולא ביד החזקה, ואדרבה להלכה מפורש ברמב"ם דמקדש היינו רק מקדש ולא ירושלים וכו', וגם אף אחד מן הפוסקים [חוץ מהביכורי יעקב] לא העתיקו זה, ומשמע שהפוסקים לא חששו לזה, עיי"ש.

והנה בחול המועד סוכות תשס"ח אמר רבינו שיעור בעיה"ק ירושלים בשכונת הר נוף, (ונדפס ב"חוט שני" הל' יו"ט עמ' רא), ואח"כ נסע רבינו לכותל המערבי, וכשהגיע לשם, ניגש אליו ת"ח אחד ובידו ד' מינים, ואמר לו, רבי, הנה ד' מינים לקיום מצוה דאורייתא כל שבעה בירושלים, ורבינו סירב ליטול את הד' מינים באומרו ס'איז נישט אהן גינומען להלכה [פירוש, זה לא התקבל להלכה]. [עיין בחידושי רבי מאיר שמחה לבעל האור שמח, סוכה מ"ג, שסיים בזה, וחלילה לא תהא הוראה כזאת בישראל, עיי"ש].

והטעם בזה, דאחר שנקבעה הלכה כך וכך, אחרי העיון בסוגיא וברבותינו ובפוסקים, עד שברור לו כשמש שכן היא ההלכה, אין לשנות או להחמיר, אף שיש חולקים, ואף שבקלות מזדמן לו לקיים את המצוה כדעת החולקים, דתורתנו תורת אמת, ואם כך יצא לו שזאת ההלכה, הרי זוהי האמת, וזו הישרות, ואין לשנות מזה.

☆ ☆ ☆